

KONFERENCIJOS

19-ASIS EUROPOS ARCHEOLOGŲ ASOCIACIJOS SUSITIKIMAS PILZENE (19TH ANNUAL MEETING OF THE EUROPEAN ASSOCIATION OF ARCHAEOLOGISTS 2013 PILSEN / CZECH REPUBLIC)

2013 m. rugsėjo 4–8 d. Pilzene, Čekijoje, vyko 19-oji kasmetinė Europos archeologų asociacijos (EAA) konferencija (19th Annual Meeting of the European Association of Archaeologists). Europos mastais nedideliame Pilzeno mieste susirinko įspūdingas būrys (o kalbant karybos terminais – pora batalionų) archeologų, kurių buvo daug ne tik Vakarų Bohemijos universitete, bet ir senamiestyje – žaliais maišeliais su konferencijos simbolika nešinių kolegų buvo galima sutikti pasklidusių „kultūros ir alaus miesto“ (taip jį pristatė konferencijos atidaryme pasisakęs meras) gatvėse. Europos kultūros sostine 2015 m. besirengiančiam tapti Pilzenai renginys buvo gera treniruotė. Šiomis pareigomis, beje, jis keičiasi su Vilniumi – 2009 m. kultūros sostine buvusi Lietuvos sostinė 2016 m. sukviets Europos archeologus į 22-ąjį susitikimą.

Organizatorių teigimu, dalyvių skaičiumi renginys buvo didesnis už visus ankstesnius. Jame dalyvavo beveik 1400 (užsiregistravo 1397) atstovų iš 48-ių šalių. Per tris intensyvaus darbo dienas dviejuose universiteto korpusuose surengta 91 sesija, perskaityti 977 pranešimai, dar 26-iose stendinių pranešimų sesijose pristatyti 196 pranešimai. Išleista pranešimų anotacijų knyga (464 puslapių!) jau savaime yra vertinga, bet reikia manyti, kad įvairiuose leidiniuose dar pasirodys šimtai pranešimų pagrindu parengtų straipsnių. Apie perspektyvas publikuoti kai kurių sesijų medžiagą optimistiškai kalbėjo ir jų organizatoriai.

Ši, 19-oji, EAA konferencija buvo rekordinė ir dar vienu požiūriu – dalyvių iš Lietuvos skaičiumi. Į Pilzeną atvyko 10 lietuvių, dar kelios pavardės figūravo stendiniuose pranešimuose. Iš pirmo žvilgsnio

delegacija – lyg ir nedidelė (plg. 179 Jungtinės Karalystės ar 148 Čekijos delegatai). Tačiau, kita vertus, atsižvelgus į mūsų šalies dydį ir archeologų skaičių tai galbūt nėra taip mažai. Vidutiniškai vienai šaliai atstovavo 29 delegatai. Jei čia tikėtų sausas matematinis palyginimas, konferencijoje dalyvavo 0,00034% Lietuvos ir, pvz., 0,00028% Jungtinės Karalystės populiacijos. Taigi ledai pralaužti – Lietuvos archeologai „atranda“ šį EAA renginį, o Europa jau turi neblogų galimybių „atrasti“ Lietuvą. Reikia tikėtis, šiuo požiūriu dar pasitempsime ir 2016 m. susitikimo dalyviai į Vilnių rinksis jau turėdami supratimą apie Lietuvos archeologiją.

Perteikti objektyvius įspūdžius apie konferencijos mokslinį turinį nėra lengva. Paraleliai nuolat vyko 18 sesijų, taigi net ir patys ištvermingiausi, tris dienas nuo 8.30 iki 18.30 valandos ištvėrę informacijos srautą auditorijose, o pertraukų metu įnikę į stendinius pranešimus, susipažino tik su viena 18-ąja to, kas buvo pristatyta. Taigi rinktis buvo iš ko: nuo archeologijos teorijos iki siaurų tarpdisciplininių tyrimų, nuo terminijos iki paveldosaugos, nuo paleolito iki XXI a., nuo Vakarų iki Rytų... Klausytojas galėjo susipažinti su bendromis kurios nors archeologijos mokslo krypties tendencijomis, išklausti konkrečių dominančių pranešimų, susitikti ir padiskutuoti ar tiesiog pamatyti gyvus „klasikus“ (vienam jų, Evžen Neostupný, pagerbti buvo surengta visa sesija). Nemažai dalyvių, atrodo, nuolat vaikščiojo iš vienos sesijos į kitą, kartais tekdavo rinktis tarp gero ir geresnio, gal ir keiksnoti tvarkaraštį. Dalies dalyvių „klajonės“ po auditorijas baigdavosi prie savo leidinius atvežusių leidyklų stendų ar kavinėje. Klausytojų mobilumas, ko gero, kiek trukdė sesijose susiformuoti darbingai atmosferai ir įsibėgėti diskusijoms. Jas, žinoma, labai riboja ir įtemptas grafikas. Tačiau tokia jau yra didelio maso mokslinių renginių realybė. Mažoms, siauros tematikos konferencijoms būdingas akademiškumas EAA susitikimuose vargu ar yra įmanomas.

Konferencijos masiškumas ir didžiulė temų apimtis paverčia ją modernios archeologijos veidrodžiu, kuriame atsispindi tai, kokiomis kryptimis archeologija žengia, kas jai aktualu, kas joje nauja. Žvelgiant iš laiko perspektyvos, tai – savotiškas Europos archeologijos metraštis. Šios apžvalgos autoriui pavyko apsilankyti 7-iose sesijose. Ši nedidelė patirtis, papildyta kolegų išpūdžiais, tegali būti paviršutiniška ir kiek atsitiktinė. Kiekvieno dalyvio išpūdis būtų skirtingas, ir tai natūralu – juk archeologija yra be galo dinamiškas, atviras tarpdiscipliniškumui ir išradingumui mokslas. Taigi kaip EAA susitikimo dalyvio akimis atrodo šiuolaikinė archeologija? Viena yra tikrai aišku ir vargu ar kas nors dėl to ginčytusi – ji nuolat žengia bendradarbiavimo su kitais mokslais link. Šiame susitikime buvo gerokai išplėtotos mitybos, DNR tyrimų, chronologijos, kompiuterinių technologijų, nedestrukciinių tyrimų metodų ir kt. temos. Kartais tyrėjų išmonė formuluojant tyrimų problemas ir ieškant pagalbos „iš šalies“ joms išspręsti ištis kelia nuostabą. Sėkmingi tyrimai ar inovatyvūs metodai pradeda grandininę reakciją, o tokie renginiai kaip EAA konferencijos iliustruoja konkretų jos etapą. Ko gero, bandymą įsivaizduoti, kaip šiuo požiūriu atrodys, pvz., 29-asis susitikimas, tektų prilyginti futuristinėms spėlionėms.

Kitas išpūdis, kurį EAA konferencijos dėka galima susidaryti ne iš brangios elitinės literatūros, bet iš margos tūkstantinės publikos, yra aprimusios diskusijos teorinėje plotmėje. Europa nebėra panirusi į teorinius ginčus, kaip prieš kelis dešimtmečius. Ji įžengė į savotišką taikos laikotarpį. Taigi atrodo, kad (gal ir ne dėl savo kaltės) įdomiausią dalį pražiojsojome... Šios apžvalgos autoriui buvo įdomiausi pranešimai socialinės archeologijos tematika. Gal tai tėra asmeninis išpūdis, tačiau tyrimuose nebuvo pastebima ryškesnės feminizmo, postmodernizmo ir kartais niekur nevedančio absoliutaus skepticizmo (pvz., dėl įkapių ir statuso ar lyties santykio) įtakos, kuri yra itin akivaizdi kiek ankstesnėje literatūroje. Atrodo, einant tarpdiscipliniškumo link baigiasi teorinių madų vaikymosi laikotarpis ir vėl imama koncentruotis ties metodika. Ar šiose įžvalgose yra

bent krislelis tiesos ir ar archeologijos mokslo raida pasirodys esanti cikliška, parodys laikas.

Neįmanoma nepastebėti didelio dėmesio paveldosaugos problematikai. Jai buvo skirta apie 10 sesijų, kuriose nagrinėti paveldo suvokimo, socialinės reikšmės, tvarkymo, įstatyminių bazių ir pan. klausimai.

Sovietmečiu lietuviškojoje archeologinėje literatūroje buvo mėgstami vieno ar kito tyrimo objekto palyginimai su atitinkama kitų kraštų medžiaga, kurie paprastai buvo baigiami šablonu „*X technologijos Lietuvos meistrai niekuo nenusileido Y regionui*“. Gal dėl perimto įpročio, o gal tiesiog todėl, kad įdomu tai daryti, smalsu palyginti Lietuvos ir kitų Europos šalių archeologiją, pabandyti pažvelgti į mūsų darbus viso žemyno kontekste. EAA susitikimai tam suteikia puikią progą. Konferencijoje buvo visko: ir tvirta metodologija, gilia erudicija paremtų pranešimų, ir gana paviršutiniškų vieno atvejo analizių, „radinių archeologijos“ ar sausoko įvairių projektų pristatymo. Kitaip tariant, „ne šventieji puodus lipo“. Į socialinius santykius orientuotose sesijose vyravo temos, aktualios ir Lietuvos archeologams: lyčių ir amžiaus grupių laidosena, mirusiųjų ir gyvųjų pasaulio santykis, socialinis kraštovaizdis. Nebuvo juntama nei didesnio teorinių paradigimų, nei metodologijos atotrūkio. Kiek nustebino dalyje pranešimų išryškėjęs dėmesio koncentravimas vien į turtingiausius kapus. Žinoma, visais aspektais Europos kolegų nei pasieksime, nei aplenksime – tiesiog teminių ir metodologinių kryptių šiuolaikinėje archeologijoje yra daugybė, tikrai daugiau nei Lietuvoje archeologų (tai akivaizdu vien pavarčius pranešimų anotacijas). Atskiri pranešimai savo užmoju ir rezultatais, be abejo, tikrai nustebintų visus Lietuvos mokslininkus, tačiau bendras mokslinis fonas yra panašus. Regis, kartais ir patys neįjuntame, kad smarkiai vejamės Vakarais, tereikia aktyviau tai parodyti.

Atotrūkį tarp Lietuvos ir kitų Europos šalių archeologijos dažnai lemia ne tiek teorinis ar metodinis pasirengimas, kiek pačios mūsų medžiagos specifika bei chronologija. Pvz., socialiniams laidosenos pilkapiuose aspektams skirtose sesijose, kurioje

šios apžvalgos autorius pristatė pranešimą apie I tmečio vidurio Rytų Lietuvos pilkapius, daugiau tebuvo kokie du pranešimai, kurių objektas – vėlesnei Halštato laikotarpio medžiaga. Tokios chronologinės definicijos kaip paleolitas, geležies amžius ar viduramžiai yra labai skirtingos lietuviui ir Vakarų Europos archeologui. Svarbus ir žmogiškasis faktorius – tarkime, sudominti mūsų Brūkšniuotosios keramikos kultūros medžiaga kolegas, tyrinėjančius Balkanuose ir įpratusius prie aukso blizgesio, gali būti nelengva. Taigi neišvengiamai tebesame įdomesni savo regione. Ši situacija turėtų skatinti Lietuvos archeologus krypti nuo „radinių archeologijos“ prie universalesnės problematikos.

Šiaip ar taip, EAA konferencijose, didžiulėse

mokslo pasiekimų parodose, turime ką pasakyti ir ko pasimokyti. Sąlyčio su Europos archeologija taškų ieškojimo potencialas yra didelis. Galbūt dar ir teks kam nors įrodinėti, kad Lietuva yra ne „kažkur Rygoje prie Baltosios jūros“, bet mūsų dalyvavimas tokiuose mokslo renginiuose yra puikus būdas siekti, kad tokių „tamsuolių“ tarp Europos archeologų būtų kuo mažiau.

Baigiant apžvalgą daug gerų žodžių reikia pasakyti apie konferencijos organizatorių darbą: išsamią ir koncentruotą informaciją, pateiktą tiek iki renginio, tiek jo programoje, organizuotą transportą, maitinimą, studentų savanorių paslaugumą. Visa tai aukštai iškelia kartelę ir 2016 m. renginio Vilniuje organizatoriams.

Laurynas KURILA

LIETUVOS STUDENTŲ ARCHEOLOGŲ MOKSLINĖS KONFERENCIJOS

2012 m. lapkričio 29 ir 2013 m. lapkričio 28 d. įvyko dvi pirmosios Lietuvos studentų archeologų mokslinės konferencijos. Vilniaus universiteto (toliau – VU) Istorijos fakultete pastaruosius kelerius metus buvo jaučiamas nemažas studentų aktyvumas: atgijo senosios studentų organizacijos (korporacija „Tilia“, Studentų mokslinė draugija), susikūrė naujos (Lietuvos istorijos studentų asociacija), tačiau visos jos į mokslinę veiklą įtraukė tik istorijos studijų programų studentus. Studijuojantieji archeologiją likdavo nuošalyje organizuojamų konferencijų, formalų ir neformalių diskusijų su studentais ir dėstytojais. Šių renginių tematika nebuvo orientuota į priešistorinių laikų tyrinėjimus, o gvildenantys istorinių laikų archeologijos problemas nerodė didelio susidomėjimo jais arba nebuvo kviečiami pristatyti savo tyrimų. Studentija vis dažniau diskutavo, kad tyrimai, atlikti rengiant baigiamuosius bakalauro ir magistro darbus, nepatenka į mokslinę apyvar-

tą ir yra žinomi tik nedidelei grupei akademinės bendruomenės narių. Dėl šios priežasties 2012 m. jaunojo Lietuvos archeologijos draugijos nario, VU Istorijos fakulteto Archeologijos katedros doktoranto Šarūno Jataučio iniciatyva buvo suorganizuota I Lietuvos studentų archeologų mokslinė konferencija.

Renginio tikslas – sudaryti sąlygas VU ir Klaipėdos universiteto (toliau – KU) studentams archeologams pristatyti baigiamųjų bakalauro ir magistro darbų rengimo metu atliktus tyrimus, skatinti abiejų universitetų studentų bendradarbiavimą. Norėta vyresnius studentus paskatinti aktyviau diskutuoti su dėstytojais, dalintis idėjomis, keistis nuomonėmis ir patirtimi, jaunesnius – supažindinti su naujausiais tyrimais, mažai pažintomis archeologijos temomis. Pranešimus galėjo skaityti visi tais metais apgynę bakalauro arba magistro darbus studentai. Renginys vyko dieną prieš tarptautinę konferenciją „Naujausi archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje“, todėl tikėtasi, kad studentų konferencijoje dalyvaus svečių iš kitų miestų.

2012 m. lapkričio 29 d. VU Filosofijos fakulteto